

23. 7. 2009

ID: 57428

Výše smluvní pokuty

Je pochybením soudu, pokud se tento omezí pouze na konstatování, že konkrétní výše smluvní pokuty není v rozporu s dobrými mravy a v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku podle § 265 obch. zák., neboť taková výše smluvní pokuty je v obchodních vztazích běžná. Výši smluvní pokuty musí soud posuzovat vždy v konkrétním případě a to tak, že nejdříve posoudí, zda smluvní pokuta byla sjednána jako nepřiměřená, poté případně rozhodne o použití moderačního práva a pokud ano, rozhoduje, kam až nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu sníží.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 485/2009, ze dne 26.5.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně S. s.r.o., , zastoupené JUDr. I. Z., advokátem, proti žalované H. A. ZLATÁ H. spol. s r.o., , zastoupené JUDr. T. S., advokátem se sídlem v Praze 2, Sokolská 60, o zaplacení 276 929 Kč, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 46 Cm 37/2005, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. února 2007, č.j. 1 Cmo 209/2006-45, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. února 2007, č.j. 1 Cmo 209/2006-45, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. května 2005 č.j. 46 Cm 37/2005-23, se zrušují a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 27. února 2007, č.j. 1 Cmo 209/2006-45, potvrdil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. května 2005 č.j. 46 Cm 37/2005-23, kterým bylo žalované uloženo zaplatit žalobkyni částku 276 929 Kč; zároveň rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Stejně jako soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně, jako zhotovitelka, a žalovaná, jako objednatelka, uzavřely dne 22.2.1995 smlouvu o dílo , jejímž předmětem bylo dílo popsané v dokumentaci, a žalovaná částku požadovanou žalobou spočívající v nezaplacení smluvní pokuty vyúčtované za opožděné zaplacení doplatku ceny díla žalobkyni nezaplatila.

Oba soudy neuznaly námitku žalované k nedostatku její pasivní legitimace v tomto sporu. Namítá-li žalovaná, že je odlišný subjekt od neexistujícího subjektu uvedeného ve smlouvě - I. A., soudy při posouzení této námitky vyšly ze zjištění, že žalovaná je ve smlouvě a v žalobě uvedena se stejným sídlem a identifikačním číslem a z dalšího dokazování dovodily, že žalobkyni i žalované bylo při uzavírání smlouvy jasné, s kým smlouvu uzavírají. Soudy konstatovaly, že pouhé nesprávné označení žalované ve smlouvě nezpůsobuje neplatnost smlouvy a neodůvodňuje námitku žalované k nedostatku její pasivní legitimace v tomto sporu.

Za nedůvodnou oba soudy shledaly i vznesenou námitku promlčení uplatněného nároku s ohledem na čtyřletou promlčecí dobu podle § 300 a 397 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), došla-li žaloba soudu 22.12.2004 a smluvní pokuta požadovaná touto žalobou byla vyúčtována od 1.1.2001 do 31.10.2004. Okolnost, že část nároku na smluvní pokutu je promlčen, jestliže se žalovaná ocitla v prodlení se zaplacením ceny díla již 3.7.1995, není podle závěru soudu prvního stupně, s nímž se odvolací soud ztotožnil, důvodem pro odepření práva na úhradu nároku, který promlčen není.

Odvolací soud rovněž stejně jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že smluvní pokuta ve výši 0,25% denně za každý den prodlení není v rozporu s dobrými mravy a v rozporu se zásadami

pocitivého obchodního styku podle § 265 obch. zák. Odvolací soud konstatoval, že uvedená výše smluvní pokuty je v obchodních vztazích běžná a přihlédl k tomu, že mezi účastníky byla dohodnuta stejná výše smluvní pokuty pro případ prodlení žalobkyně s dokončením a předáním díla. Neshledal ani důvody pro použití moderačního práva podle § 301 obch. zák.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a dovolává se nesprávného právního posouzení věci.

Nesouhlasí se závěrem, že je dána věcná pasivní legitimace žalované. Poukazuje na nesprávné zjištění soudu, že žalovaná byla identifikována shodným identifikačním číslem ve smlouvě a žalobě. Podle dovolatelky nepostačuje pouhé přesvědčení soudu o tom, že žalobkyně věděla, že smlouvu uzavírá s žalovanou, ale bylo nezbytné vyložit projev vůle v souladu s § 35 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) a § 266 obch. zák. potřebným výsledkem jednajících osob, což však soudem učiněno nebylo.

Dovolatelka nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, že běh promlčecí doby počal běžet dne 1.1.2001. Podle názoru dovolatelky počala promlčecí doba běžet ve smyslu § 391 obch. zák. dnem, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, tj. dne 3.7.1995, kdy se žalovaná dostala do prodlení se zaplacením ceny díla. Domnívá se, že smluvní pokuta se promlčuje spolu s jistinou, tudíž nárok žalobkyně na smluvní pokutu mohl být uplatněn u soudu jen ve stejné době jako nárok na zaplacení díla, tj. nejpozději do 3.7.1999. Byla-li žaloba na zaplacení smluvní pokuty podána až 22.12.2004, bylo to podle dovolatelky až po uplynutí promlčí doby.

Žalovaná napadá i závěr odvolacího soudu o přiměřenosti výše smluvní pokuty a odkazuje přitom na dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“).

Dovolatelka navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu a soudu prvního stupně byl zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. k tomu oprávněnou osobou (žalovanou) řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v dané věci přípustné.

Podle ustanovení § 236 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Směřuje-li dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně (jak tomu bylo i v posuzované věci), připouští zákon dovolání pouze v případě, dospěje-li dovolací soud k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Pro úsudek dovolacího soudu, zda rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam či nikoli, jsou relevantní jen ty právní otázky, na kterých napadené rozhodnutí spočívá, které mají obecný přesah a jejichž posouzení odvolacím soudem dovolatel napadl.

Otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud řeší jako otázku předběžnou (nevydává ohledně ní žádné rozhodnutí) a jeho kladně vyjádřeným závěrem se podané dovolání stává přípustným.

Dovolací soud dospěl k závěru, že námitka dovolatelky směřující do nesprávného právního posouzení pasivní legitimace žalované je nedůvodná.

Oba soudy vyšly ze skutkového zjištění, že ve smlouvě a žalobě byla žalovaná označena stejným identifikačním číslem.

Při dovolání do potvrzujícího výroku rozsudku odvolacího soudu při možné přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. skutkový stav věci před dovolacím soudem však nemůže doznat žádné změny, skutkové zjištění dovolací soud nemůže přezkoumávat a případně nesprávné skutkové zjištění, které mohlo mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, nemůže odůvodnit zásadní právní význam rozsudku odvolacího soudu. Skutkovým podkladem rozhodnutí dovolacího soudu mohou totiž být jen ty skutečnosti a důkazy, které účastníci uvedli v nalézacím řízení, jak jsou zachyceny v soudním spise a uvedeny v odůvodnění rozhodnutí.

Dovolatelka však staví svůj odlišný právní závěr o nedostatku pasivní legitimace žalované především na odlišném skutkovém závěru, než k jakému dospěl odvolací soud, a to, že žalovaná není identifikována shodným identifikačním číslem ve smlouvě a v žalobě. Takový závěr ze skutkových zjištění soudů ale nevyplývá, proto toto tvrzení dovolatelky nemůže zvrátit v dovolacím řízení neměnný skutkový závěr odvolacího soudu, jak výše uvedeno.

Vyšel-li tedy odvolací soud ze zjištění, že žalovaná byla ve smlouvě a žalobě identifikována stejným sídlem a identifikačním číslem, odvolací soud správně dovodil, že je nepochybné, kdo je účastníkem smlouvy a že tento subjekt je totožný s žalovaným subjektem.

Je namístě připomenout dosavadní judikaturu (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2007, sp. zn. 29 Odo 1156/200), podle níž je účastník smlouvy označen vadně (nesprávně či neúplně), je-li některý z jej identifikačních znaků použit vadně (zkomoleně, vynecháním slova ve víceslovném názvu, apod.); typicky neúplné je označení, v němž některý z těchto znaků chybí. Vada v označení osoby, která je účastníkem smlouvy, však nezpůsobuje sama o sobě neplatnost této smlouvy, pokud lze z celého obsahu právního úkonu jeho výkladem (§ 35 odst. 2 obč. zák.), popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byl právní úkon učiněn, zjistit, kdo byl účastníkem smlouvy. O absolutně neplatné smlouvě by se zřetelem k tomu bylo možné hovořit, jen bylo-li by označení účastníka natolik neurčité či nesrozumitelné, že pochybnosti o tom, kdo jím je, nebylo možno odstranit ani výkladem právního úkonu (srov. § 37 obč. zák.).

V daném případě po objasněním skutkových okolností ze skutkových zjištění vyplývá, že žalovaná je účastníkem smlouvy, tudíž i když je žalovaná označena ve smlouvě neúplným názvem, neznamená to, že by tato skutečnost způsobila nemožnost identifikovat žalovanou a že by byl žalován neexistující subjekt (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12.4.2007, sp. zn. 26 Cdo 3581/2006, a např. i rozhodnutí ze dne 28.7.2008, sp. zn. 32 Cdo 345/2008).

Nejvyšší soud se dále zabýval námitkou dovolatelky směřující proti závěru odvolacího soudu týkající se vznesené námitky promlčení uplatněného nároku. Namítá-li dovolatelka, že nárok na smluvní pokutu je promlčen spolu s jistinou a že nárok na zaplacení jistiny je promlčen, počala-li promlčecí doba na uplatnění nároku na zaplacení ceny díla běžet ve smyslu § 391 obch. zák. dnem, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, tj. dne 3.7.1995, kdy se žalovaná dostala do prodlení se zaplacením ceny díla, a promlčecí doba skončila dne 3.7.1999, je třeba konstatovat, že dovolatelka vznesla námitku promlčení nároku z neuhrazené ceny díla za dobu od 1.1.2001 do 31.10.2004 až dovolacím řízením.

Dovolací soud však nemůže přihlížet k novým tvrzením. Z přezkumné povahy činnosti dovolacího soudu vyplývá, že skutkový základ věci, tak jak byl vytvořen v důkazním řízení, nemůže být v rámci

dovolacího řízení rozšiřován, nemohou být uplatňovány nové skutečnosti nebo důkazy. Sám charakter přezkumné činnosti dovolacího soudu nepřipouští, aby správnost rozhodnutí odvolacího soudu byla hodnocena s přihlédnutím k novým skutečnostem nebo důkazům, které nebyly provedeny v nalézacím řízení (viz § 241a odst. 4 o. s. ř.).

Tvrzení dovolatelky o tom, že nárok na zaplacení ceny díla byl promlčen, však ze závěrů obou soudů nevyplývá, neboť žalovaná námitku promlčení nároku na zaplacení ceny díla v daném řízení u soudů prvního a druhého stupně ani nevznesla.

Dovolací soud proto k této dovolací námitce o promlčení nároku na zaplacení ceny díla, s níž dovolatelka spojovala námitku nesprávného právního posouzení vznesené námitky promlčení nároku na smluvní pokutu, s ohledem na výše uvedené, nemohl přihlížet, neboť ji dovolatelka uvedla až v dovolacím řízení.

Nejvyšší soud se dále zabýval přezkoumáním rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska námitky dovolatelky k nesprávnému právnímu posouzení přiměřenosti smluvní pokuty.

Dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. v tomto směru přípustné, neboť otázka přiměřenosti smluvní pokuty byla v dané věci posouzena v rozporu s hmotným právem (§ 301 obch. zák.) a nebyla řešena v souladu s dosavadní judikaturou (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2008, sp. zn. 32 Cdo 3171/2008).

V obchodnězávazkových vztazích, kterým posuzovaný vztah mezi účastníky je, se nepřiměřenost smluvní pokuty posuzuje podle § 301 obch. zák., kdy toto ustanovení soudu umožňuje, aby soud nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu snížil s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti, a to až do výše škody vzniklé do doby soudního rozhodnutí porušením smluvní povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta.

Rozhodnutí soudu o použití moderačního práva ve smyslu § 301 obch. zák., kdy nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu sníží, je výsledkem určitého procesu rozhodování, který zahrnuje tři postupné fáze (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.1.2005, sp. zn. 32 Odo 400/2004, a ze dne 15.10.2008, sp. zn. 32 Cdo 1826/2008).

V první fázi soud řeší otázku, zda byla sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta. Pro toto posouzení zákon žádná kritéria nestanoví; závěr o tom, zda je sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta, je tedy věcí volného uvážení soudu. Posouzení otázky (ne)přiměřenosti smluvní pokuty závisí na okolnostech konkrétního případu, zejména na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly a na okolnostech, které je provázely. Není rovněž vyloučeno, aby soud již při posuzování této otázky přihlédl k významu a hodnotě zajišťované povinnosti, zákon mu to však neukládá. V případě, kdy soud dospěje k závěru o nepřiměřenosti smluvní pokuty, nastupuje druhá fáze jeho rozhodování, kdy posoudí, zda-li použije svého moderačního práva či nikoli, tj. zda-li nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu sníží. V třetí etapě soud posuzuje, až kam (v jakém rozsahu) nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu sníží.

V daném případě se odvolací soud při posuzování nepřiměřenosti smluvní pokuty omezil jen na konstatování, že smluvní pokuta ve výši 0,25% denně za každý den prodlení není v rozporu s dobrými mravy a v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku podle § 265 obch. zák., protože tato výše smluvní pokuty je v obchodních vztazích běžná. Odvolací soud s ohledem na výše uvedenou ustálenou judikaturu tedy pochybil, posuzoval-li výši smluvní pokuty ve vztahu k jiným obchodním vztahům a neposoudil (ne)přiměřenost smluvní pokuty v závislosti na okolnostech konkrétního případu v posuzované věci, zejména na důvodech, které ke sjednání dané výše smluvní pokuty vedly a na okolnostech, které je provázely. Skutečnost, že ve stejné výši byla účastníky dohodnuta smluvní

pokuta pro případ prodlení žalobkyně s dokončením a předáním díla, neodůvodňuje přiměřenost či nepřiměřenost výše smluvní pokuty ve smyslu § 301 obch. zák.

Bylo-li tedy rozhodnutí odvolacího soudu vydáno v rozporu s hmotným právem, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil; jelikož důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)